

Venček ruskih narodnih pravic. Ijic.

Poslovenil Fran Pogačnik,

SREČA IN NESREČA.

Umrli je mušič in zapustil dva sina. Oba se oženita. Starejši vzame bedno, mlajši bogato ženo. Živijo lepo skupaj in si ne delata inietke.

Kar se začeta ženi med seboj prepirati in svaditi. Prva pravi: "Jaz sem žena starejšega brata; jaz bom stanovala zgoraj."

Druga odvrne: "Moje bo stanovanje zgoraj — bogatejša sem!" Brata gledata in ko spoznata, da se ženi nočeta pomiriti, razpolovita očetovsko inietje in se razideta.

Starejšemu bratu se rodi vsako leto dete, a gospodarstvo gre rakovo pot. Pride celo tako daleč, da popolnoma obuboža. Dokler je imel denarja in kruha, se je veselil pri pogledu na deca, a ko je osiromašel, tudi otrok ni bil več vesel.

Gre k mlajšemu bratu ter ga prosi: "Pomagaj mi v bedi!" Ta mu odgovori: "Živi, kakor veš in znaš; jaz imam lastne otroke!"

Čez nekaj dni pride bedni zopet k bogatemu in ga prosi: "Posodi mi vsaj za en dan kolo, nimam s kom orati!" "Pojdi na polje in vzami jih za en dan, a nikar mi jih ne izmuči!"

Bedni gre na polje in vidi, da drugi ljudje orjejo zemljo z bravotvini konji. "Stojte!" zakriči. "Povejte, kdo ste!" "Čemu vprašuješ?" "Zato, ker so to konji mojega brata!"

"Ali ne vidiš", mu veli eden iz med oračev, "da sem jaz sreča tvojega brata? On pije, seta in ničesar ne ve, a mi delamo namesto njega."

"Kje pa tiči moja sreča?" "Tvoja sreča leži tam pod grmom. Rdečo srajčko ima ter nos in dan počiva in spi."

"Prav", si misli mušič. "Že prideva skupaj!" Gre, vreže debelo palico, se prikruže k svoji sreči ter jo lupi z vsvo močjo po boku. Sreča se predrami in vpraša: "Kaj me biješ?" "Se hoj! te bom! Dovolj mi je tega! Dobri ljudje orjejo, a ti kar naprej spiš!"

"Misliš, da bom jaz orala mesto tebe? Kar čakaj!" "Kako! Kar naprej boš ležala pod grmom? In jaz naj na ta način umarjem od gladi?"

"Ako hočeš, da ti pomagam, pusti kmetško delo in se loti kupčije! Jaz sem vašega dela nevedca, pač pa se razumem na trgovanje!"

"Začni kupčijo, če veš s čim! Nimam sam ničesar, kamoli da bi prodajal!" "Vzemi svoji ženi stari predpasnik in ga prodaj! Za te denarje kupi novega in nato prodaj tega! Pomagala ti bom tudi jaz; niti korak se ne umaknem od tebe!"

"Dobro!" Zjutraj pravi bedni brat svoji ženi: "Žena, pripravi se, pojdeva v mesto!" "Čemu?" "Postanem meščan in začnem trgovati!"

"Ali si znorel? Niti otrok ne more nasiti, pa sili v mesto!" "To je moja stvar! Zložji inietek, vzemi deca in pojdi!" Pripravita se, pomolita in hočeta trdno zapreti kočico. Tu začujeta, da nekdo v koči zelo bridko plaka.

Gospodar vpraša: "Kdo plaka?" "Jaz sem, nesreča!" "Zakaj plakaš?" "Kaka bi ne plakala? Ti odhaš, a mene puščaš tu!" "Ne, mila moja! Ne zapustim te, vzamem te s seboj!"

Obrne se k ženi in veli: "Žena, iztoži iz skrinje ropotijo!" Žena izprazni skrinjo. "No, nesreča, zlezi v skrinjo!" Nesreča zleze vanjo, on pa jo zaklene s tremi ključavnicami. Skrinje zakoplje v zemljo ter reče:

"Pogini, prokleta, na veke!" Bedni brat pride v mesto z ženo in otroci, najame si stanovanje in začne trgovati. Vzame ženi stari predpasnik, ga nese na sejum in prodaja za rubelj. Za ta denar kupi nov predpasnik in ga prodaja za dva rublja.

S tako srečno kupčijo, da je prodal vsako reč za dvojno ceno, je v kratkem času obogatel ter vstopil med trgovce. To izve mlajši brat, pride k njemu v mesto in ga vpraša: "Prosimo te, povej mi, kako si to izpeljal, da si postal iz berača bogatin!"

Kupec odvrne: "To je bilo čisto priprosto; zapri sem svojo nesrečo v skrinjo in zakopal v zemljo." "Kje?" "V vasi, pri stari hiši."

Mlajši brat komaj solze zadržuje od zavisti. Takoj hiti v vas, izkoplje skrinjo in izpusti nesrečo. Pravi ji: "Pojdi k mojemu bratu in ga upropasti!" Nesreča pa odvrne: "Ne, ostanem rajši pri tebi in ne maram k njemu! Ti si dober človek, osvobodil si me iz skrinje, a oni je zloben, ker me je v zemljo zakopal."

V kratkem času je bil mlajši brat na beraški palici. Iz cone B. Nemakoncejionalni agitatorji hodijo po coni B in govorijo za Nemško Avstrijo. Na zborovanjih pravijo, da za Avstrijo ni tako slabo. Na koncu govorov pozivljejo ljudi, naj ne prepustijo koroških tal "sovražniku". Ta sovražnik so seveda hudobni Jugoslavoani. Potem pa pridejo ti agitatorji domov in pišejo zlagane članke o položaju v Avstriji, zmerjajo Dumaj in prerokujejo, da bo Avstrijo kmalu hudič vzel. Tako piše graški list "Arbeiterwille". Celovski list pa so podkupljeni in ne pišejo resnice o Avstriji. Tudi to trditve potrjuje graški list. Toda "Arbeiterwille" jim še nekaj drugega svetuje. Pravi, naj se ti nemakoncejionalni petelin peljejo na Zgornje Koroško in naj povedo tam svojim somišljenikom, da se koroških tal ne sme prodajati za lire "izdajaleem" = Italjanom.

Stolico za slavistiko so ustanovili na vseučilišču v Koenigsburgu in so jo ponudili slavistu monakovskega vseučilišča Erihu Benerkerju.

Pesmi za otroke. Oton Župančič. Otroci spuščajo mehurčke. Solnce, zemlja, mesec vrte se brez kolesee, letijo brez peresec, v nebo se točijo, na veje skočijo, brez poka počijo.

Pastirski. Bilo je sedem hudih let, bilo je sedem let h paš. bilo je sedem let rav. Sedmero je pastirjev, nas, zdaj tolike krave gosimo, na polno pačo hodimo, okrogle pesmi piškamo. Saj smo prebili sedem let, prebili sedem hudih let, preatali sedem puštilih paš; prepašli sedem suhlih krav, da ni nobeden "joj" dejal!

Uspavanka. Kaj bo sinku sen prineslo? Ptičje krilo, tenko veslo, ali kita rožmarina? Aja tuta, nana nina! Krilo se je utrudilo, veslo se je polomilo, suha kita rožmarina — aja tuta, nana nina! Kaj bo sinku sen prineslo? Niti krilo, niti veslo, niti kita rožmarina, le popevka rožmarina: aja tuta, nana nina!

Spomladno zdravilo. Severa's Purifier Blood. Zahvaljujem se vam za vaš navet in za Severov Kričistilec. Imel sem hudo kožno izpahljaje, ki so pa izginiili, ko sem rabil dva tedna Severov Kričistilec. Sedaj sem zdrav in me nič več ne boli. Mi dobivamo veliko takih pisem, in smo prepričani, da vam bo zdravilo pomagalo. Navodila so lahko razumljiva. Cena \$1.25 in 5 centov davek.

trebe, jesti je imela dovolj. "Kaj vam ni rekli, ko ste prišli iz službe domov? Kaj hodiš domov žret!" — Priča: "To je pa bila že njegova navada!" — Izvedenca dr. Tličar in dr. Lesjak konstatirata, da je Gorta umrl nasilne smrti, rana je bila smrtna in bi bila vsaka človeška pomoč izključena, ker je bodalo prerezalo žilo odvodnico. Priča Jamšek, 21-leten kmetijski fant je bil prvotno osumljen, da je on zakrivil dejanje, a po nedolžnem. Po umoru se je sesel z obtoženem, ki je bil precej poparjen. Potem sta šla h Križmanovim, kjer je še gorela luč. Domaci so stali v sobi okrog Gortana. Ko sta izvedela za umor, je obtoženec vzkliknil: "Kdo je to storil? Z Johano — sta se pa res vedno kregala!" Jamšek pripoveduje, da je rekel večkrat obtoženemu: "Jaz takih stvari ne bi trpet pri hiši To je sramota za celo vas!" Vsi ljudje so govorili: "Takšen fant, pa kaj takega pri hiši pusti!" — Ko priča zaslišana sosedova hči Cerarjeva pove, da se je po vasi šepetalo, da je Gorta pri hiši več kot hlepec. "Ali ste slišali, da je Gorta preveč pretepal otroke?" — "Hud je bil in močan, in res je pretepal otroke?" — "Hud je bil in močan, in res jih je tepel." — Priča 72-letni Cerarjev oče izpove: — "Gorta je bil ničevden, za njo je bil pa pridev. Gorta je bil svoje dni rojenec pri nas, iz tržaškega špitala je prišel. Kot pastir ni bil zanič, v cerkev ni hodil, ljudi je strašil. S Križmanovo se je pa še preveč zastopil. Orožniški stražmojster, ki je vodil prvo preiskavo, pravi, da je drugi dan videl obtožena v gostilni, kako je igral harmoniko, s smejal in pel; delal se je, kot bi se bilo nič ne zgodilo in vriskal, ko je žrtva ležala v mrtvašnici. Gorta sam je bil pa nasilnež in dezertir. Predsednik poroča, da je bil Gorta večkrat koznovan; radi hudodelstva tativine in težke telesne poškodbe in več prestopkov. S steklenico je udaril leta 1906 po glavi svojo 70-letno gosposinjo in jo ubil. Po govornih državnega pravnika in zagovornika dr. Krejčija je predsednik sodnega dvora reasimiral dejnsko stanje, nakar so se porotniki podali k posvetovanju. Obe vprašanji, glede umora in uboja so zanikali, nakar je sodni dvor obtožena oprostil.

Sovjetska Rusija in Liga narodov. Neprestano drve v tej svetovno-revolucionarni dobi velepomembni politični in socialno-politični dogodki mimo nas in kakor hitro ustrezno želji po njih globljem proučevanju in zasledovanju, že se pojavljajo in se z elementarno silo vrivajo v središče drugi, ki nas prisilijo, da jim posvetimo vse naše zanimanje, vso našo pozornost. Medtem ko je delovanje mirovne konferencie srečno dospelo na mrtvo točko in ko so se napol rešena in nerešena vprašanja prepustala onemu zdravilu, ki ga zdravniki imenujejo "vis curativa naturae", je začela vstajati na vzvodu slovanska sfinga. Rusija pozorno izjavlja, da je pripravljena vstopiti v mirovna pogajanja. To dejstvo je zopet oživel mirovno posvet. Sicer se že dolgo pojavljajo glasovi, da je potrebna revizija versailleskega in saintgermanskega dogovora. Pereče je pa postalo vprašanje daljnega vzhoda, ko je evropska kriza pospešila tozadevne oficijelne ukrepe, o čemur naj pričajo novejša poročila. In res, ako bi ne prišlo pred vstopom Rusije v mirovna pogajanja z zapadnimi državami do potrebne revizije, je skoro gotovo, da se bo s temi mirovnimi pogajanjmi začelo končeno pretrpati malo tane vse dosedanje dogovore mirovne konferencie. Pogajanja med zapadno Evropo in Rusijo utegnejo postati velevažen svetovno-zgodovinski dogodek, ki bo obračunal z nasilnimi metodami pariške konferencie. Akoravno je okoliščina, da Rusija ne sodeluje v gospodarskem življenju Evrope, že do skrajne mere občutljiva, vendar razmotrivajo neposredni sosed, kakor tudi zapadna Evropa z veliko previdnostjo nove mirovne ponudbe in se ima vtis, kakor da bi ne vedeli, kako se poprijeti tega koeljnega in vendar neizbežnega vprašanja; zato se za enkrat govori le o gospodarskih stikih in o neoficijelnem diplomatskem zastopstvu Zveze narodov v Moskvi. Brezdvomno je, da se z dejstvom vstajanja Rusije otvarjajo nedogledne politične in socialno-politične perspektive, in da bo nje vstop v ta neubrani mednarodni koncert postril akutno stanje svetovne revolucije. Zanimivo je vprašanje o stališču, ga zavzame obnovljena Rusija napram Zvezi narodov. Delovanje Lige narodov postaja čim dalje bolj obširno, in prepričanje o njeni potrebnosti bo polagoma pritegnilo v njeno območje še ostale narode in množico koeljivih vprašanj, ki danes še krožijo v virtineu političnih svetovnih naziranj. — Toda tudi za dogovor o Zvezi narodov je prepotrebna revizija zlasti pa glede točke enakopravnosti narodov. Marsikaj se bo moralo spremetiti, ostala pa bodo ne temeljna načela, ki tvorijo vedno bolj neko novo svetovno-politično veroizpoved. V nje temeljnih določbah pa se nahaja tudi koeljniva točka o "demokratizmu", kojega vladanje je predpogoj za vstop v Zvezo narodov. V sovjetski republiki vlada danes vse prej kakor demokratizem, in današnji njegovi nametki se bodo težko sami iz sebe odločili za omejitve ali celo spremembe vlade oblike, ako se to ne zgodi pod pritiskom skrajne gospodarske krize, ki bo kot elementarno dejstvo šla vsaj za nedogleden čas preko ideje. Sedanja oblika vladanja torej izključuje vstop Rusije v Zvezo narodov, in vendar bi on bil toli potreben za prispevanje Lige v svrhu ureditve in konsolidacije evropskih razmer. — Bodo se li našla v bližji bodočnosti kompromisna pota k udeležitvi v potrebni v blagor zbežnega človeštva, ali pa nam je usojeno, da se še globlje pogreznemo v obči brezpravni bedi? —

Hlapca je ubil - a sodišče ga je oprostilo.

Pred ljubljansko poroto se zagovarja Ivan Križman, ker je umoril domačega hlapca Franca Gorta. Gorda je bil v noči 23. novembra 1919 v Zalogu, speč v svoji postelji zaklan. Rana je segala skozi kožo, mešičje in trebuhno mreno; prerezana je bila tudi glavna žila. Poškodba je bila smrtna, tudi takojšnja in najboljša zdravniška pomoč ji ga ne bila rešila smrti. Umorjeni Gorta je služil pri vdovi Ant. Križman kot hlapec. Bil je delaven in trezen, a tudi nasilen in zloben. Živel je s svojo gosposinjo v divnem zakonu in zato se je čutil bolj gospodarja kot hlapca. Zlasti domače otroke je prizigal k delu in jih celo podil od hiše, češ, da jih je toliko preveč doma. — To je bolelo odraslega Ivana tembolj, ker so ga vaščani vedno zbadali; zlasti njegov prijatelj Franee Jamnik mu je večkrat namignil, da bi ga gotovo spravil stran.

Poroti predseduje podpredsednik deželnega sodišča Regally, državni pravdnik je dvorní svetnik Trenz, zagovornik je dr. Krejčič. Na tabl vidi situacijska skica vasi in nše, v kateri se je izvršil umor. Regally: "Ali ste to storiili ali ne?" Križman: "Da, storiil sem". (Preje je tajil svojo krivdo). Obdolžence je mlad, sicer simpatičen fant, ki govori precej samozavestno in pove, da je bil Gorta že dolgo pri hiši, kamor je prišel po prestani petletni ječi, ki jo je bil obsedel zato, ker je bil svoječasno umoril neko žensko. Pri hiši je v resnici gospodaril on, njegova beseda je vse zalegla, kričal je nad otroci, jih pretepal tudi po nepotrebnem in jih podil od hiše. Z njegovo materjo se je tikal, sploh je bilo med njima razmerje, dokaj intimno, objemala sta se vspričo otrok. V soboto zvečer je prišel Križman domov in mu Gorta sprave ni hotel odpreti; zmerjal ga je, prišel iz hiše in ga hotel z motiko. Fant je šel po vasi in prišel pozneje skozi odprta vrata domov in šel spat. Ta večer se nista videla. Drugi dan je šel obtoženec k maši, po maši v gostilno, zato je šel domov in se preoblekel ter šel zopet v gostilno, kjer je bil s svojim dekletom in so ga ljudje podpihovali kot vedno. Zakaž pusti, da se godi kaj takega pri hiši. Zvečer je spremil dekle domov, nazaj grede stopil v hišo in se ne spominja, kako je dobil vojaško napadalno bodalo v roke in kako je izvršil dejanje. Potem je zopet odšel proti Kokošnjakom in ukal. Ko se je vrnil, so bili že vsi po koncu in so govorili o umoru. — Obtežilna točka za obtožena je, da je hotel krično zvrniti od sebe na sestro in se je drugi dan dejal veselega in igral na harmoniko.

Obtoženčeva sestra Antonija poroča kot priča natančno o krvavem dogodku. Umorjeni Gorta je bil dober, je ni pretepal brez potrebe, jesti je imela dovolj. "Kaj vam ni rekli, ko ste prišli iz službe domov? Kaj hodiš domov žret!" — Priča: "To je pa bila že njegova navada!" — Izvedenca dr. Tličar in dr. Lesjak konstatirata, da je Gorta umrl nasilne smrti, rana je bila smrtna in bi bila vsaka človeška pomoč izključena, ker je bodalo prerezalo žilo odvodnico. Priča Jamšek, 21-leten kmetijski fant je bil prvotno osumljen, da je on zakrivil dejanje, a po nedolžnem. Po umoru se je sesel z obtoženem, ki je bil precej poparjen. Potem sta šla h Križmanovim, kjer je še gorela luč. Domaci so stali v sobi okrog Gortana. Ko sta izvedela za umor, je obtoženec vzkliknil: "Kdo je to storil? Z Johano — sta se pa res vedno kregala!" Jamšek pripoveduje, da je rekel večkrat obtoženemu: "Jaz takih stvari ne bi trpet pri hiši To je sramota za celo vas!" Vsi ljudje so govorili: "Takšen fant, pa kaj takega pri hiši pusti!" — Ko priča zaslišana sosedova hči Cerarjeva pove, da se je po vasi šepetalo, da je Gorta pri hiši več kot hlepec. "Ali ste slišali, da je Gorta preveč pretepal otroke?" — "Hud je bil in močan, in res je pretepal otroke?" — "Hud je bil in močan, in res jih je tepel." — Priča 72-letni Cerarjev oče izpove: — "Gorta je bil ničevden, za njo je bil pa pridev. Gorta je bil svoje dni rojenec pri nas, iz tržaškega špitala je prišel. Kot pastir ni bil zanič, v cerkev ni hodil, ljudi je strašil. S Križmanovo se je pa še preveč zastopil. Orožniški stražmojster, ki je vodil prvo preiskavo, pravi, da je drugi dan videl obtožena v gostilni, kako je igral harmoniko, s smejal in pel; delal se je, kot bi se bilo nič ne zgodilo in vriskal, ko je žrtva ležala v mrtvašnici. Gorta sam je bil pa nasilnež in dezertir. Predsednik poroča, da je bil Gorta večkrat koznovan; radi hudodelstva tativine in težke telesne poškodbe in več prestopkov. S steklenico je udaril leta 1906 po glavi svojo 70-letno gosposinjo in jo ubil. Po govornih državnega pravnika in zagovornika dr. Krejčija je predsednik sodnega dvora reasimiral dejnsko stanje, nakar so se porotniki podali k posvetovanju. Obe vprašanji, glede umora in uboja so zanikali, nakar je sodni dvor obtožena oprostil.

Razne vesti. Slovak. To le povest je povedal general pri obedu. "Bil sem na gorenjem Ogrskem. Pogosto sem videl, kako so vaščani, ki so vozili v mesto na prodaj, mostnino pobirajočemu žid dalj blago za polovično ceno. Ta ali oni se jebranal, da ne dá; toda žid ga je mikastil tako dolgo, da je moral dati. Nekoč sem gledal, kako je ta slabič onegavil bogostanega kmeta in mu menjal blago skoraj s silo. Kmet ni dal, žid ni popustil, tepel ga je!" "Človek božji", sem dejal kmetu, "ali te ni sram, da te žid tepe, ki si močnejši kot on?" Slovak me je začudeno pogledal; še nikoli ni mislil na to, da bi on mogel koga tepsti. Tedaj zgrabi žida za vrat in ga vrže na zemljo in tepe, da bi ga bil stolkol do smrti, če ne bi mu bil dejal: "Nehaj!" — "Ti Slovani so čudni ljudje", je končal general. "Da, zelo čudni!"

Anglosaški dovtipi.

Soprog: — Vi ste tisti pogumni mož, ki je moji ženi ravno kar rešil življenje? Vsprejmite ta šiling kot znak moje hvalečnosti. Rešitelj: — Prav gospod moj, vi veste bolje kot jaz, koliko je predna. (Tits Bits). — Soprog (pri telefonu): Gospod doktor, moji ženi se je nekaj dogodilo. Usta ji stoji odprta in govori ne more. — Zdravnik: Najbrže si je iztaknila željust. — Soprog: Ah, ah! Menite? Če imate čas... morebiti drugi teden... kadar imate čas... pridi pogledat, kaj se da storiti zanj. (Morning). — Kaj vam je, Ben? Zdi se, da se dolgočasite. — Delo, samo delo, od zgodnjega jutra do poznega večera. — Od kedaj že delate tako! — Začnem jutri. (Tits Bits). — Kmet je delal na polju. Kopal in sekal je že eno uro, ko je zadel orodje na tripenec-novec. Deset minut na to je prišel na vrst šest-pence-novec. — Sveti Patricij, je zakričal, našel sem srebrno žilo. — Veselelo je kopal dalje, kar je začutil nekaj drčati ob svoji nogi. Drugi šiling je ležal pri njegovih nogah. Njegov žep je imel namreč luknjo. (Tits Bits). — Državnik je mož, ki da vaše življenje za svojo domovino. (Tits Bits). — Napravil sem veliko iznajdbo, je zaklical nekega dne ameriški vojak v strelskem jarku. Iznašel sem strojno puško, ki odda v minuti tisoč strelcev. — Zakaj bi to bilo dobro, odvrne tovariš, konstruirajo in milijon takih pušk. — Ah ne, tega ne bodo mogli, ker bom iznajdbo dal patentirati." (Stars and Stripes).

Nezaposlenost v Angliji.

V zadnjih dvanajstih mesecih je padlo število nezaposlenih v Angliji od 1.600.000 na 450.000.

Položaj v južni Rusiji

V Pragi izhajajoči list "Slovenska Zora" prinaša podrobnosti o položaju v južni Rusiji. Ozemlje, katero je moral general Denikin zapustiti, je okupirala zelo slabotna armada boljševikov. Železnice so tako razrušene in pokvarjene, da je boljševično popolnoma nemogoče poslati v te pokrajine koeljkor toliko v poštev prilagojeno armado. Niti vojakov, ki jih imajo na razpologo za fronto proti Denikin, ne morejo prevažati po železnicah. Edino, s čimer dosežajo boljševiki še kaj uspehov, je njihova konjenica, sicer pa je vsa vojska nevezana na večja mesvoja domovino. (Tits Bits). —

Berlin se brani priseljencev.

Policijski predsednik v Berlinu, socialist večine, Evgen Ernst, je opozoril prusko vlado, kako silno se množe priseljenci iz tujine, ljudje, ki se ogibljejo dela ter zločinčini. V vojski se je preselilo v Berlin približno 40.000 tujcev, zlasti od vzhoda. Izgnati iz Berlina jih je težko. Tega je kriv deloma mirovni dogovor, deloma okoliščina, da večina priseljencev prihaja iz tujine in da se torej ne nam reorganizirati in ojačiti ter ve, ali spadajo v poljsko državo-udariti nazaj v južno Rusijo.

